

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.2.35.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie poselskie nr 3497 Pani Posłanki Iwony Hartwich, w sprawie dramatycznej sytuacji 16-letniego Mikołaja, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Rodzic, który sprawuje opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem może ubiegać się o finansowe wsparcie kierowane do opiekunów osób z niepełnosprawnościami w postaci świadczenia pielęgnacyjnego, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208 z późn. zm.).

Zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych świadczenie pielęgnacyjne przysługuje rodzicom lub innym osobom opiekującym się dziećmi z niepełnosprawnością w wieku do ukończenia 18 r. życia bez jakichkolwiek ograniczeń w podejmowaniu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Warunkiem otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego jest, legitymowanie się przez osobę z niepełnosprawnością ważnym orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji (w przypadku osoby, która nie ukończyła 16 r. życia) albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (w przypadku osoby w wieku powyżej 16 r. życia).

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje niezależnie od dochodu rodziny, aktualnie w kwocie 3386 zł miesięcznie, i podlega corocznej waloryzacji od 1 stycznia o wskaźnik procentowego wzrostu płacy minimalnej.

W systemie świadczeń rodzinnych funkcjonuje również zasiłek pielęgnacyjny, który przysługuje w wysokości 215,84 zł miesięcznie, niezależnie od dochodu:

- na dziecko z niepełnosprawnością;
- osobie z niepełnosprawnością, która ukończyła 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie z niepełnosprawnością, która ukończyła 16 rok życia, legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała u niej w wieku do ukończenia 21 roku życia.

Oprócz ww. świadczeń opiekuńczych przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, w ramach systemu świadczeń rodzinnych, rodzice o najniższych dochodach wychowujący dziecko z niepełnosprawnością mogą ubiegać się o zasiłek rodzinny uzależniony od spełnienia kryterium dochodowego, wynoszącego 764 zł.

Zasiłek rodzinny przysługuje do ukończenia przez dziecko 18 roku życia lub do ukończenia przez nie nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do 21 roku życia albo do 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem

o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności (na dziecko w wieku 16 lat zasiłek rodzinny przysługuje w kwocie 124 zł miesięcznie).

Rodzice dziecka z niepełnosprawnością, którzy nabędą prawo do pobierania zasiłku rodzinnego, mogą ubiegać się również, w zależności od swojej sytuacji, o dodatki do zasiłku rodzinnego - zwłaszcza z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością - w wysokości 110 zł miesięcznie na dziecko pomiędzy 5 a 24 rokiem życia.

W obowiązującym systemie świadczeń na rzecz rodzin podstawowy instrument wsparcia rodziców wychowujących dzieci, również te z niepełnosprawnościami, stanowi powszechne świadczenie wychowawcze (tzw. 800+) w wysokości 800 zł miesięcznie na dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochód rodziny.

Rodzice, których dzieci uczą się w szkole, mogą liczyć, raz w roku, na pomoc finansową w ramach powszechnego programu „Dobry start” w postaci 300 zł na pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego (w przypadku dzieci z niepełnosprawnościami świadczenie to przysługuje do ukończenia przez nie 24 roku życia).

Opisane świadczenia są przyznawane na wniosek osoby zainteresowanej, po spełnieniu uprawniających do ich pobierania warunków.

Ustalaniem prawa do świadczeń rodzinnych, w tym świadczenia pielęgnacyjnego, zasiłku pielęgnacyjnego, zasiłku rodzinnego i dodatków, zajmuje się organ właściwy, czyli wójt, burmistrz, prezydent miasta lub upoważniony kierownik/pracownik ośrodka pomocy społecznej lub innej jednostki organizacyjnej gminy, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy, który rozstrzyga w danej sprawie poprzez wydanie decyzji administracyjnej. Natomiast ustalaniem prawa i wypłatą świadczenia wychowawczego oraz świadczenia dobry start zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS).

W celu uzyskania szczegółowych informacji oraz wiążącego rozstrzygnięcia w indywidualnej sprawie, rodzina zainteresowana uzyskaniem prawa do ww. świadczeń powinna zwrócić się do ww. organów.

Natomiast jeżeli dana osoba lub rodzina znajduje się w trudnej sytuacji, której nie jest w stanie sprostać wykorzystując własne uprawnienia, środki i możliwości może zwrócić się o wsparcie do ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na jej miejsce zamieszkania. Ośrodki udzielają wsparcia w różnych formach, zarówno pieniężnych, jak i niepieniężnych. Jego przyznanie uzależnione jest od spełniania określonych przesłanek. Zasady i tryb przyznawania świadczeń z pomocy społecznej reguluje ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2026 r. poz. 639).

Sytuacja każdej osoby lub rodziny wymagającej wsparcia rozpatrywana jest indywidualnie. Wsparcie z systemu pomocy społecznej ma charakter przejściowy i pomocniczy, stanowi pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i zabezpieczenie najpilniejszych wydatków bytowych. Rodzaj, forma i zakres świadczenia powinny odpowiadać okolicznościom uzasadniającym udzielanie wsparcia, zaś potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, o ile odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach instytucji pomocy społecznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych udzielanych na podstawie ww. ustawy ustala się przez porównanie dochodu osoby lub rodziny z kryterium dochodowym, wynoszącym dla osoby samotnie gospodarującej 1010 zł, a dla osoby w rodzinie 823 zł. Obok kryterium dochodowego powinien wystąpić co najmniej jeden z powodów udzielenia pomocy

wymienionych w art. 7 pkt 2-15 ww. ustawy, np. bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba czy inne.

Wśród wymienionych w przepisach ww. ustawy świadczeń pieniężnych znajduje się między innymi zasiłek okresowy (przysługujący w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień z innych systemów zabezpieczenia społecznego) i zasiłek celowy (który może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów opłacenia: żywności, leków i leczenia; ogrzewania, w tym opału; odzieży; drobnych remontów i napraw w mieszkaniu), o które mogą ubiegać się osoby i rodziny spełniające warunki ustawowe (jednym z nich jest posiadanie dochodu niższego od odpowiedniego kryterium dochodowego).

Należy zaznaczyć, że przekroczenie kryterium dochodowego w pomocy społecznej nie przekreśla możliwości ubiegania się o wsparcie. W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom i rodzinom, których dochody przekraczają ustawowe kryteria można przyznać pomoc finansową w formie bezzwrotnego specjalnego zasiłku celowego lub innych świadczeń na zasadach zwrotnych. Świadczenia te przyznawane są na specjalnych zasadach i w sytuacjach wyjątkowych. Przyznanie pomocy w tym charakterze nie jest obligatoryjne i zależy od szczególnej sytuacji osoby wnioskującej oraz możliwości finansowych udzielającego jej ośrodka.

Ośrodki pomocy społecznej udzielają też wsparcia w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028. O pomoc z aktualnego programu (w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych) mogą ubiegać się osoby i rodziny w trudnej sytuacji życiowej, których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego, tj. 2020 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 1646 zł w przypadku osoby w rodzinie.

Świadczenia z pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby potrzebującej. O tym, czy dana osoba lub rodzina kwalifikuje się do ich otrzymania, a także o ich zakresie i formie, decyduje dyrektor (kierownik) ośrodka pomocy społecznej po zbadaniu sytuacji wnioskującego poprzez przeprowadzenie wywiadu środowiskowego. Przyznanie świadczeń następuje w formie decyzji administracyjnej, od której strona może się odwoływać do organu wyższej instancji.

Obok świadczeń pieniężnych z systemu pomocy społecznej należy wskazać różne formy wsparcia niepieniężnego dla osób i rodzin w kryzysie, do których należy m.in. poradnictwo specjalistyczne czy interwencja kryzysowa. Co istotne, są to formy pomocy świadczone osobom i rodzinom bez względu na ich dochód, a ich udzielenie nie wymaga decyzji administracyjnej.

Poradnictwo specjalistyczne jest jednym ze świadczeń niepieniężnych w ramach systemu pomocy społecznej, udzielanych osobom i rodzinom, które wykazują potrzebę wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych. W ramach poradnictwa specjalistycznego osoba posiadająca odpowiednie kwalifikacje w danym zakresie (w szczególności prawnik, psycholog, pedagog) świadczy pomoc na rzecz potrzebujących, wspierając ich w rozwiązywaniu określonego problemu życiowego.

Interwencja kryzysowa stanowi z kolei zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin w kryzysie. Jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej

i samodzielności osoby potrzebującej, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, w zależności od potrzeb poradnictwa socjalnego lub prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych także schronienia na okres maksymalnie 3 miesiące.

Odnosnie do sytuacji mieszkaniowej rodzin należy wskazać na wprowadzone rozwiązania mające na celu podniesienie dostępności architektonicznej oraz zapewnienie możliwości swobodnego poruszania się w miejscu zamieszkania. Na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240) powołano Fundusz Dostępności. Jego środki przeznaczone są na realizację działań mających na celu zapewnienie lub poprawę dostępności, w szczególności w budynkach użyteczności publicznej oraz w budownictwie wielorodzinnym.

Zarządzanie środkami funduszu powierzono Bankowi Gospodarstwa Krajowego (BGK), który udziela wsparcia w formie preferencyjnych pożyczek. Środki te mogą być wykorzystane m.in. na dobudowę szybów windowych i montaż wind, budowę podjazdów, instalację poręczy, wdrożenie oznaczeń głosowych i wizualnych. Z pożyczek korzystać mogą m.in. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz społeczne inicjatywy mieszkaniowe. Szczegółowe informacje niezbędne do ubiegania się o udzielenie ww. wsparcia zamieszczono na stronie internetowej BGK (w zakładce „Programy i fundusze” → „Fundusze” → „Fundusz Dostępności”) i instytucji finansujących, które podpisały umowę z BGK na udzielanie pożyczek z Funduszu Dostępności (lista tych instytucji dostępna jest na stronie BGK).

Finansowanie udzielane przez BGK lub wybranych przez niego pośredników może być częściowo umorzone albo połączone z dotacją ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Dotację można uzyskać w ramach obszaru A „Programu wyrównywania różnic między regionami III”. Celem programu jest m.in. dostosowanie części wspólnych budynków mieszkalnych wielorodzinnych, zarządzanych przez gminy, towarzystwa budownictwa społecznego, wspólnoty oraz spółdzielnie mieszkaniowe, w sposób zapewniający dostępność lokali mieszkalnych dla osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących te budynki.

Warunkiem przystąpienia do programu w obszarze A jest udokumentowanie potrzeby realizacji działań zapewniających dostępność w budynku mieszkalnym wielorodzinnym, który był wybudowany i użytkowany przed 12 kwietnia 2002 r. Inwestycja musi też zapewniać dostępność do co najmniej dwóch lokali mieszkalnych, w których zamieszkują osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Dofinansowanie w ramach obszaru A stanowi uzupełnienie środków udzielanych przez BGK lub jego pośredników finansowych. Wnioski o dofinansowanie należy składać w oddziałach terenowych PFRON. Szczegółowe informacje oraz wymagane dokumenty dostępne są na [stronie PFRON](#).

Niezależnie od opisanych form wsparcia, osoby z niepełnosprawnościami mogą skorzystać z dopłaty do zakupu lub zamiany mieszkania na pozbawione barier architektonicznych. Rozwiązanie to oferowane jest w ramach programu „Samodzielność–Aktywność–Mobilność! – Dostępne mieszkanie”.

Program kierowany jest do osób, które mieszkają w lokalach uniemożliwiających samodzielne opuszczenie budynku – np. na piętrze bez windy – i mogą dostosować ich do

swoich potrzeb. Dofinansowanie można przeznaczyć na zakup lub zamianę mieszkania zlokalizowanego na parterze lub w budynku z windą działającą od poziomu „0”, co pozwala na faktyczne zlikwidowanie bariery architektonicznej. Wysokość dofinansowania zależy od lokalizacji i stanowi różnicę między ceną mieszkania nabywanego a sprzedawanego. Wybór nowego mieszkania należy do osoby z niepełnosprawnością, która będzie z niego korzystać. Jeśli powiat właściwy dla miejsca zamieszkania beneficjenta nie realizuje programu, wniosek może zostać rozpatrzony przez inny powiat, który podpisał umowę z PFRON (np. powiat, w którym znajduje się nowe mieszkanie). Więcej informacji znajduje się na stronie [Funduszy Europejskich](#) oraz dedykowanej stronie BGK [Funduszu Dostępności](#).

Dodatkowo, osoby z niepełnosprawnościami jak i ich opiekunowie mogą również uzyskać wsparcie finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego¹:

- Asystent Osobisty osoby z niepełnosprawnością: pomoc w codziennym funkcjonowaniu i wyjściach z domu. Programy „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2026 oraz „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych – edycja 2026 mają służyć m.in.: umożliwianiu korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami z pomocy asystenta przy wykonywaniu codziennych czynności i funkcjonowaniu w życiu społecznym; stymulowaniu osób z niepełnosprawnościami do podejmowania aktywności i realizowaniu przez nie prawa do niezależnego życia; zapobieganiu dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność. Zakres czynności asystenta obejmuje wsparcie w: czynnościach samoobsługowych, w tym utrzymaniu higieny osobistej i czynnościach pielęgnacyjnych; prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełnianiu ról społecznych; przemieszczaniu się poza miejscem zamieszkania; podejmowaniu aktywności życiowej i komunikowaniu się z otoczeniem. W celu uzyskania szczegółowych informacji dotyczących możliwości i zakresu korzystania z tej formy wsparcia zainteresowane osoby powinny skontaktować się bezpośrednio z właściwą ze względu na miejsce ich zamieszkania jednostką samorządu terytorialnego lub działającą w ramach gminy/powiatu jednostką organizacyjną wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej (PCPR/MOPS), lub z organizacją pozarządową, która otrzymała dotację z Funduszu Solidarnościowego na realizację programowej asystencji osobistej.
- Opieka Wytchnieniowa: wsparcie dla członków rodzin opiekujących się osobami zależnymi. Beneficjentami programu są opiekunowie osób z niepełnosprawnością. Kryteria kwalifikacji obejmują: sprawowanie bezpośredniej opieki nad osobą z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub z orzeczeniem równoważnym; opiekę nad dziećmi od 2 do 16 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności. Usługi opieki wytchnieniowej realizowane są w formach pobytu dziennego w miejscu wskazanym przez uczestnika lub realizatora programu lub pobytu całodobowego. Uczestnik programu nie ponosi odpłatności za realizację usługi.

Odnosnie do możliwości wsparcia rodziny będącej w trudnej sytuacji należy wskazać na możliwość uzyskania środków z PFRON na zakup sprzętu rehabilitacyjnego i wyrobów medycznych. PFRON, w ramach ubezpieczenia pokrywanego przez Narodowy Fundusz

¹ Zgodnie z art. 6 ustawy o Funduszu Solidarnościowym środki Funduszu przeznacza się na realizację programów rządowych i resortowych, o których mowa w art. 7 ust. 1 i 5, w tym obejmujących realizację zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych.

Zdrowia, dofinansowuje wymagany wkład własny do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych ujętych w katalogu stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie, w tym specjalistycznych materacy, wózków inwalidzkich i środków higienicznych.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Aleksandra Gajewska

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/